

**Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы**

**Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина**

**МЕКТЕП БІТІРУШІЛЕРДІҢ ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУЫН
ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАЙЫНДАУ БОЙЫНША**

Әдістемелік ұсынымдама

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОРГАНИЗАЦИИ И
ПОДГОТОВКЕ К ИТОГОВОЙ АТТЕСТАЦИИ ВЫПУСКНИКОВ ШКОЛ**

Методические рекомендации

**Астана
2016**

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2016 жылғы 20 желтоқсандағы № 11 хаттамасы)

Рекомендовано к изданию ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 11 от 20 декабря 2016 года)

Мектеп бітірушілердің қорытынды аттестаттауын ұйымдастыру және дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдама.– Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2016. – 46 б.

Методические рекомендации по организации и подготовке к итоговой аттестации выпускников школ.– Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2016. – 46 с.

Бұл құралда орта білім беру ұйымдарындағы қорытынды аттестаттау мен жоғары оқу орындарына түсуді бөлу жағдайындағы жалпы білім беретін мектептердің бітірушілерін қорытынды аттестаттау бойынша әдістемелік ұсынымдамалар берілген.

Әдістемелік ұсынымдама облыстық (аудандық) әдістемелік кабинеттердің басшылары мен әдіскерлеріне, білім беру жүйесі ұйымдарының басшыларына, мұғалімдерге, білім алушылар мен ата-аналарға арналған.

В настоящем пособии даны методические рекомендации по итоговой аттестации выпускников общеобразовательной школы в условиях разделения экзаменов по итоговой аттестации в организациях среднего образования и по поступлению в высшие учебные заведения (ЕНТ).

Методические рекомендации адресованы руководителям и методистам областных (районных) методических кабинетов, руководителям организаций системы образования, учителям, обучающимся и родителям.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2016.

© Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2016

Кіріспе

Қазақстанның әлемдік білім кеңістігіне кіріктіру шеңберінде отандық білімнің бәсекеге қабілеттігін дамытуда «өмір бойы білім алу» тұжырымдамасынан «өмір бойына оқу» қажеттілігін түсінуге көшуге бағдарланған мектептік білім беруді түбегейлі жаңартуды қажет етеді.

Білім мазмұнын жаңарту – бұл оқыту әдістерін, бағдарламаның мазмұны мен құрылымын қайта қарау. Енгізудің нәтижесі тұлғаның дамуы үшін қолайлы білім беру ортасын құру болып табылады.

Білім мазмұнын жаңарту еліміздегі білім сапасын арттыруға ғана мүмкіндік бермейді, сонымен қатар Қазақстанның неғұрлым бәсекеге қабілетті әлемдегі 30 елдің қатарына қосылуын қамтамасыз етеді, білім мазмұнын жаңарту процесінің ұлттық аспектісін осыдан көруге болады.

Жаңа стандарт құзыреттілік тәсілге негізделген: дәстүрлі мектепте болған міндетті меңгеруді талап ететін материалдың белгілі мөлшеріне емес, күтілетін нәтижеге құрылған.

Ең бастысы, бұл білім алушының қабылдауын өзгертеді, қазіргі заманауи мектептерде, өкінішке орай, басым болып тұрған авторитарлық оқытудан ынтымақтастыққа көшуді талап етеді. Оқыту мақсаты білім алушыға да, мұғалімге де ортақ болуы тиіс.

Білім мазмұнын жаңарту аясында қорытынды аттестаттау форматы да өзгереді. Мемлекеттік бітіру емтиханы – орта білім курсы бітіргені туралы куәландыратын мемлекеттік үлгідегі құжатты алу шарты болып табылатын орта білім беру ұйымдарындағы білім алушыларды қорытынды аттестаттаудың бір түрі. Емтихан мектептерде өткізіледі.

Ұлттық бірыңғай тестілеу – жоғары оқу орындарына оқуға түсуге арналған іріктеу емтихандарының бір түрі. Тестілеу жоғары оқу орындарының базасында өткізіледі.

Емтихан материалдары Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізілген Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 18 мамырдағы №393 бұйрығымен бекітілген қоғамдық- гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық бағыттағы 10-11 сыныптардың қолданыстағы оқу бағдарламаларына негізделеді. Бітіру емтиханы мен ҰБТ тест тапсырмаларының базасын қалыптастыру Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы бұйрықтарымен (2016 жылғы 8 қаңтардағы № 13 бұйрығы, 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 251 бұйрығы) бекітілген оқулықтары материалдары бойынша іске асырылатын болады.

1. Мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттауды ұйымдастыру

Қазақстан Республикасында білім беру және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анықталғандай, қолданыстағы ҰБТ форматын жетілдіру мақсатында ҰБТ рәсімін мектептегі қорытынды аттестаттау және жоғары оқу орындарына түсу емтиханына бөлу, сонымен қатар, әрі қарай оқу қабілетін, логикалық ойлау деңгейін, ағылшын тілін меңгеруін, базалық біліктілігін (функционалдық сауаттылық) анықтауға бағытталған тестілеудің қолдану шеңберін кеңейту қарастырылады.

Сол себепті, 2016-2017 оқу жылынан мектепті бітірушілер үшін жоғары оқу орындарына түсу емтиханы болып табылатын Ұлттық бірыңғай тестілеудің (бұдан әрі – ҰБТ) жаңа форматы енгізілді.

Қорытынды аттестаттау – жалпы орта білім беру ұйымдарында өткізілетін 11 (12) - сынып білім алушыларына арналған мемлекеттік бітіру емтиханы.

«Білім туралы» Қазақстан Республикасы Заңы бойынша білім алушыларды қорытынды аттестаттау - білім алушылардың тиісті білім беру деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында қарастырылған оқу пәндерінің көлемін меңгеру дәрежесін анықтау мақсатында жүргізілетін рәсім деп көрсетілген.

Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгерімін ағымдық бақылауды, аралық және қорытынды аттестаттауды жүргізудің Типтік ережесіне сәйкес (16.11.2016 ж.) (бұдан әрі - Типтік ереже) жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын меңгерген 11(12) - сыныптың білім алушылары қорытынды аттестаттау барысында бес емтихан, оның ішінде біреуін таңдау бойынша тапсырады.

11 (12) сынып білім алушыларын қорытынды аттестаттау мынадай нысандарда өткізіледі:

1) ана тілі және әдебиетінен (оқыту тілі) эссе нысанында жазбаша емтихан;

2) алгебра және анализ бастамалары бойынша жазбаша емтихан;

3) Қазақстан тарихы бойынша ауызша емтихан;

4) орыс, өзбек, ұйғыр және тәжік тілдерінде оқытатын мектептерде қазақ тілінен және қазақ тілінде оқытатын мектептерде орыс тілінен тестілеу;

5) таңдау бойынша пәннен (физика, химия, биология, география, геометрия, дүниежүзі тарихы, әдебиет, шетел тілі (ағылшын, француз, неміс), информатика) тестілеу.

Музыкалық және көркем мектептер, сонымен қатар өнер мектептерінде шығармашылық сипаттағы қосымша емтихан өткізілуі мүмкін.

Емтихандарды өткізу формалары:

Ана тілі мен әдебиеті (оқыту тілі) бойынша жазбаша емтихан эссе түрінде өткізіледі, оған 3 астрономиялық сағат бөлінеді.

Мектеп бітірушілерге таңдау үшін 10 тақырып беріледі; эссе тақырыптары берілген конверттер емтихан басталғанға дейін 15 минут бұрын ашылады; эссе

көлемі – 250-300 сөз. Эссе тақырыптарын ҚР Білім және ғылым министрлігі анықтайды. Эссе тақырыптары 10 наурызға дейінгі мерзімде ашық баспасөзде жарияланады.

Эссе – ол тақырыпты түпкілікті және толық қамтуға есептелмеген нақты мәселе бойынша жеке көзқарасты білдіретін шағын көлемдегі, еркін композициялық прозалық шығарма. Эсседе ауқымды мәселелердің талдауы болмайды. Ол бір мәселе бойынша жаңа, субъективтік көзқарас болып табылады, ондай шығарма философиялық, тарихи-биографиялық, публицистикалық, әдеби-сыни, ғылыми-көпшілік немесе беллетристикалық сипатта болуы мүмкін. Эссенің мақсаты – өзіндік шығармашылық ойлау және сол ойды жазбаша бере білу дағдыларын дамыту. Эссе мазмұнында ең алдымен ойды нақты және сауатты тұжырымдау, ақпаратты жүйелеу, негізгі түсініктерді қолдану, себеп-салдар байланысын және тәжірибені нақты мысалдармен көрсете білу, ойларын қорытындылай білу бағаланады.

Эссе құрылымы оған қойылатын мынадай талаптармен анықталады:

- эссе авторының ойлары проблема бойынша қысқа тезистер ретінде беріледі;

- ойлар дәлелді болуы тиіс, сондықтан тезистерден кейін дәйектер жазылады.

Дәйектер – қоғамдық өмірден, алынған фактілер, оқиғалар, өмірлік жағдайлар мен өмірлік тәжірибелер, ғылыми дәлелдер, ғалымдардың пікірлеріне жүгіну және т.б. Әрбір тезиске екі дәйек келтіріледі, себебі бір дәйек келтіру көп жағдайларда жеткіліксіз, үш дәйек ықшамдыққа және көркемдікке бағытталған жанрда жазылған шығарманы «ауырлатуы» мүмкін.

Сонымен, эссенің құрылымы (тезистер мен дәйектердің саны тақырыпқа, құрылған жоспарға, ойды дамыту логикасына байланысты болады):

- кіріспе;
- тезис, дәйектер;
- тезис, дәйектер;
- қорытынды.

Кіріспе және қорытынды бөлімдерде қарастырылып отырған проблемаға назар аударуы қажет (кіріспеде мәселе қойылады, қорытындыда автордың ойы нақтыланады). Эссе тіліне эмоционалдық, экспрессивтік, көркемдік тән екенін оқушылардың түсінулеруі аса маңызды. Сонымен қатар, эсседе сленгті, шаблонды фразаларды, сөздерді қысқартудан аулақ болу қажет. Эссені жазуда қолданылатын тіл жеңіл қабылданатындай болуы тиіс.

Эссені жазудың формальді ережесіне сәйкес атауының болуымен ерекшеленеді. Эссенің ішкі құрылымы еркін болуы мүмкін. Бұл жазба жұмысының шағын түрі болғандықтан, соңында қорытындылауды міндетті түрде қайталау талап етілмейді, олар негізгі мәтіннің немесе атауының ішіне енгізілуі мүмкін. Дәйектеме мәселені тұжырымдаудың алдында болуы мүмкін. Мәселені тұжырымдау соңғы қорытындымен сәйкес келуі мүмкін.

Эссе жазу барысында мынадай типтік қателіктер жиі кездеседі:

- ұзақ кіріспе;
- детальдар санының жетіспеушілігі;

- мысалдары суреттелмей берілген пайымдаулар;
- көпсөзділік, себебі, эссе көлемі нақты мөлшермен шектелген;
- автордың шынайы ойын көрсете алмайын ұзын сөйлемдердің болуы, қайта керісінше қысқа сөйлемдер үлкен эсер қалдырады. Эсседе ұзын сөйлемдер мен қысқа сөйлемдер ауысып отырса, ол өте тиімді болады;
- ғылыми терминдерді қолдану, энциклопедиялық сөздерді келтіру эссені түсінуді ауырлатады және оқушының назарын басқа жаққа аударады, эссенің мәні төмендейді.

«Алгебра мен анализ бастамалары» пәні бойынша жазбаша емтихан қоғамдық-гуманитарлық бағытында бес тапсырмадан, жаратылыстану-математика бағытында және математика тереңдетіліп оқытылатын мектептерде (сыныптарда) алты тапсырмадан тұрады.

Тапсырмалар теориялық материалды және есеп шығару әдістерін меңгеру деңгейін, есептерді шығара білу мүмкіндігін, функционалдық сауаттылығын анықтауға бағытталады. Емтиханға 5 астрономиялық сағат бөлінеді.

11(12) сыныптардағы эссе екі бағамен бағаланады, алгебра мен анализ бастамалары бойынша жазбаша емтихан бір бағамен бағаланады.

Қазақстан тарихынан ауызша емтихан билеттер бойынша жүргізіледі. Құрастырылатын билеттердің саны – 25; әр билетте 3 сұрақ болады, оның екі сұрағы– ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі Қазақстан тарихы курсының негізгі бөлімдері мен тақырыптарының теориялық материалдары бойынша, үшінші сұрақ – практикалық түрде беріледі (тарихи карталар, терминология бойынша жұмыс, тарихи тұлғаны сипаттау).

Ауызша емтиханда білім алушы дайындалу үшін кем дегенде 20 минут уақыт беріледі. Егер білім алушы билет бойынша жауап бермесе, комиссия оған екінші билет алуға мүмкіндік береді (бұл жағдайда жауап бір баллға кемиді).

Оқыту қазақ тілді емес мектептерде *қазақ тілі* бойынша тестілеуге немесе оқыту орыс тілді емес мектептерде *орыс тілі* бойынша тестілеуге 80 минут уақыт беріледі. Тест үш блокқа бөлінген 40 сұрақтан тұрады:

- лексико-грамматикалық блок – бір дұрыс жауабы берілген 20 тест тапсырмадан тұрады;

- «Тыңдалым» блогі – 200-250 сөзден тұратын 2 мәтін, бірнеше дұрыс жауабы бар 10 тест тапсырмасынан тұрады;

- «Оқылым» блогі – 200-250 сөздерден тұратын 2 мәтін, 10 тест тапсырмасынан тұрады.

Мектеп бітіруші ең жоғары 60 балды алуы мүмкін: Бір дұрыс жауабы бар 20 тест тапсырмасы үшін 20 балл, екі және одан да көп жауаптары бар 20 тапсырма ең көп дегенде 40 балмен бағаланады..

Таңдау пәні бойынша тестілеу. Бітірушінің таңдауына келесідей пәндер ұсынылады: Физика, Химия, Биология, География, Геометрия, Дүниежүзі тарихы, Әдебиет, Шет тілі (ағылшын, француз, неміс), Информатика.

Таңдау пәндері бойынша тестілеу («Шет тілі» және «Информатика» пәндерінен басқа) 40 тест тапсырмасынан тұрады, олар ең көп дегенде 60 балмен бағаланады, оның ішінде 20 тест тапсырмасы бір дұрыс жауаппен берілген (бұл 20 балды құрайды) және жоғары 40 балмен бағаланатын 20

тапсырма екі және одан көп дұрыс жауаптарымен беріледі. *Биология, География, Дүниежүзі тарихы, Әдебиет* таңдау пәндері бойынша тестілеуге 80 минут уақыт бөлінеді. *Физика, Химия, Геометрия* таңдау пәндері бойынша тестілеуге 3 академиялық сағат бөлінеді (*өйткені тест тапсырмалары есептерді шығаруды және кейбір тапсырмалар сызып көрсетуді талап етеді*).

Шет тілі үш блоктан тұрады: лексико-грамматикалық (20 сұрақ бір дұрыс жауабы бар), «Тыңдалым» блогі (әрқайсысы 200-250 сөзден тұратын бір мәтін негізіндегі 10 сұрақ), «Оқылым» блогі (1 мәтін, 200-250 сөз, мәтін бойынша 10 тест тапсырмасы). Шет тілі бойынша тестілеуге 80 минут уақыт беріледі.

«Информатика» пәні бойынша емтихан тестілеуден және практикалық тапсырмалардан тұрады. Бұл пән мынадай принциппен тапсырылатын болады:

- 1) бір дұрыс жауабы бар 20 тест тапсырмасы;
- 2) 7 практикалық тапсырма.

Информатика бойынша тапсырмаларды орындауға 80 минут уақыт бөлінеді.

Тестілеу оқу пәндері шеңберінде мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сәйкес «Ұлттық тестілеу орталығы» Республикалық мемлекеттік қазыналық мекемесі әзірленген (бұдан әрі – ҰТО) тест тапсырмалары бойынша жүргізіледі. ҰТО тапсырмалар базасын жасайды, білім беру органдарына тестілеу материалдарын жеткізеді.

Білім алушы емтиханға қойылған бағамен келіспеген жағдайда, емтихан бағасы жарияланғаннан кейінгі келесі күні 13 сағат 00 минутқа дейін аудандық, қалалық білім бөлімдерінің, білім басқармаларының жанынан құрылған Комиссияға (бұдан әрі – Комиссия) шағымданады.

Типтік ережеде көрсетілгендей мынадай жағдайларда білім алушылар қорытынды аттестаттаудан босатылады: денсаулық жағдайына байланысты; I-II топтағы мүгедектер, бала кезінен мүгедектер, мүгедек балалар; жазғы оқу-жаттығу жиындарына қатысушылар, халықаралық олимпиадаларға (жарысқа) қатысу үшін Қазақстан Республикасының құрама командасына үміткерлер.

11 (12) - сыныптардың бітірушілерін мерзімінен бұрын қорытынды аттестаттауға білім алушылар шетелге оқуға түсу үшін кеткенде немесе тұрғылықты орнын шетелге ауыстырған жағдайда жіберіледі және ол оқу жылының аяқталуына дейін 2 ай бұрын қорытынды емтихандар немесе мемлекеттік бітіру емтихандары нысанында өткізіледі.

Білім алушылардың халықаралық алмасу желісі бойынша шетелге оқуға баратын және сол жақта білім беру мекемелерін аяқтайтын 11 (12) сыныпты бітірушілер Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарында 11 (12) сынып үшін қорытынды аттестаттаудан өтуі қажет. Шетелде оқыған пәндерден алған бағаларын, білім беру ұйымдарында алдыңғы сыныптарда алған жылдық және қорытынды бағаларын есепке ала отырып, қорытынды аттестаттаудан өткеннен кейін оларға жалпы орта білім туралы аттестат беріледі.

Білім алушылардың халықаралық алмасу бағдарламасының толық оқу курсы оқыған кезеңде білім алушылардың халықаралық алмасу желісімен

кеткенге дейін оқыған жалпы білім беретін мектебіндегі контингенттің есебінде болады.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған арнайы түзеу мекемелерінде және жалпы білім беретін мектептердегі арнайы сыныптардың білім алушылары үшін қорытынды аттестаттау өткізу қажеттілігі туралы мәселені білім алушылардың медициналық диагнозына сәйкес аудандық, қалалық білім бөлімдері немесе білім басқармасы шешеді.

Арнайы түзеу мекемелері үшін қорытынды аттестаттаудың емтихандық материалдары білім басқармаларымен әзірленеді.

Қорытынды аттестаттаудан ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға мектептің ұсынымдамасына сәйкес, білім алушыларды қорытынды аттестаттау жөніндегі Комиссияның шешіміне сәйкес емтихан тапсыру үшін қосымша уақыт ұсынылады.

«Алтын белгі» алуға талапкерлер өз мектептерінде қорытынды аттестаттау емтихандарын тапсырады. Жақсы мінез-құлық танытқан және 5-11 (12) сыныптар аралығында барлық пәндерден жылдық және қорытынды бағалары "5" болған және жалпы орта білімі бойынша қорытынды аттестаттаудан "5" деген бағаға өткен 11 (12) сынып бітірушілеріне № 39 бұйрықпен бекітілген нысанға сәйкес жалпы орта білім туралы "Алтын белгі" аттестаты және "Алтын белгі" белгісі беріледі.

2017 жылғы 30 наурызға дейін Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «2016-2017 оқу жылын аяқтау туралы» бұйрығына сәйкес қорытынды аттестаттау мерзімі белгіленетін болады.

Қорытынды аттестаттаудың барлық материалдары Ұлттық тестілеу орталығында жасалады және білім басқармаларына, одан әрі білім басқармаларымен мектептерге жеткізетін болады.

Жазбаша және ауызша емтихандарды бағалау, сонымен қатар тестілеудің жауап парақтарын мектептерде пән бойынша Комиссия тексеретін болады. Ол үшін оларға дұрыс жауаптардың коды беріледі. Қорытынды аттестаттаудың материалдары (жауап парақтары, сұрақ кітапшалары және т.б.) мектептерде үш оқу жылы бойы сақталатын болады.

2. Мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттау мазмұнына қойылатын талаптар, бағалау өлшемдері

«Ана тілі мен әдебиеті» (оқыту тілі), «Алгебра және анализ бастамалары» және «Қазақстан тарихы» пәндері бойынша мемлекеттік бітіру емтихандарына емтихан материалдары ҚР БҒМ Ұлттық тестілеу орталығымен әзірленеді.

Ана тілі мен әдебиетінен (оқыту тілі) мемлекеттік емтихан белгілі құрылымға сәйкес топтастырылған әр түрлі мәселелерді құрайтын он тақырыптан тұратын эссе түрінде беріледі: бесеуі – әдеби тақырып, бесеуі – еркін тақырып болып табылады.

Эссенің әдеби тақырыбы таңдалған жағдайда авторлық ұстанымға сүйенуге және өзіндік көзқарасты тұжырымдау ұсынылады. Тезистерін әдеби туындыларға сүйене отырып, дәйектеу қажет.

Эссенің еркін тақырыбын таңдаған жағдайда өз ұстанымын көркем туындылардың мазмұнына да, сондай-ақ өз өмірлік тәжірибеге де (жеке әсерлерге, жеке ойларға, білімдерге және т.б.) сүйенумен дәйектеуге болады.

Сондай-ақ, білім алушылар үшін қысқаша нұсқаулар қоса тіркеледі.

Емтихан жұмысының құрылымы және мазмұны.

Әдеби тақырып «Әдебиет» курсының шеңберінде оқытылған көркем туындыларды талдаумен байланысты. Олар емтихан материалында екі әдеби дәуірлердің: XIX ғ. және XX ғ. әдебиеті туындылары болатындай таңдалған. Сонымен бірге көркем туындылардың әдеби түрлері және жанрлары алуан түрлі келтірілген.

Мектеп бітіруші поэзиямен байланысты эссе тақырыптарын кем дегенде екі өлеңнен мысал келтіре отырып ашуы тиіс. Кіші эпикалық нысанды туындылармен байланысты эссе тақырыптары бір-екі туындының мысалында ашылады (олардың саны бітірушінің өзінің қалауына қарай ұлғайтылуы мүмкін).

Еркін тақырыптар философиялық немесе адамгершілік мәселесі бойынша эссе жазуды болжайды. Тақырыптардың біріне пікір-эссе жазған кезде мектеп бітіруші көркем туындылардың мазмұнына да, өзіндік өмірлік тәжірибеге де (жеке сезімдер, тақырыпқа меншікті ойлар және т.б.) сүйенумен дәйектер келтіруі мүмкін.

Мәдениет өкілдерінің бірінің пікірін білдіретін дәйексөз түрінде тұжырымдалған эссе тақырыптары еркін пайымдауды негіздейді, ол пікірдің әділдігін растайтын дәйектерді де, сондай-ақ, басқа көзқарастың болу мүмкіндігін дәлелдейтін қарама-қарсы дәйектерді де қамтуы мүмкін.

Ұсынылған эссе тақырыптарының тек біреуін таңдау қажет, содан кейін 250-300 сөз көлемінде таңдап алған тақырыпқа эссе жазу керек. Эссенің композициясын мұқият ойластыру қажет.

Эссені анық және түсінікті етіп, сөйлеу тілі нормаларын сақтай отырып жазу қажет.

Емтиханға қатысушыларға орфографиялық және түсіндірме сөздіктерді, афоризмдер жинағын қолдануға рұқсат етіледі.

Емтихан жұмысының ұзақтығы.

Ана тілі мен әдебиетінен емтихан жұмысын орындауға 3 астрономиялық сағат беріледі. Оқу пәндері бойынша емтихан жұмысын орындаудың ұзақтығына дайындау шараларына бөлінген уақыт енбейді (оқушыларға нұсқау беру, емтихан материалдарын тарату, емтихан жұмыстарын толтыру).

Орыс тілінен емтихан нәтижелерін бағалау (жазбаша нысан).

Емтихан жұмысын бағалау үшін тапсырмалардың белгілі бір типіне сәйкес келетін бағалау өлшемдерінің кешені пайдаланылады: әдебиет тақырыбына эссе жазу, еркін тақырыпқа эссе жазу.

Эссені тексерген кезде мынадай дағдылардың қалыптасу деңгейі бағаланады:

- мәтінді ұсынылған тақырыпқа сәйкес жазу;
- эссенің тезистік-дәлелді бөлігін өзіндік пікірін келтіре отырып, ойын логикалық баяндауы;
- дәйектелген пікірді келтіре отырып, сенімді дәйектерді таңдау; қойылған мәселелерге автордың қатысын анықтау, өз ұстанымын басқа көзқараспен салыстыру;
- эссенің түріне, жанрына және тақырыбына сәйкес тілдік құралдарды таңдауды жүзеге асыру; мәтінді әдеби тіл нормаларына сәйкес ресімдеу.

Оқыту тілінен емтихан жұмыстарын бағалауға келесі талаптар ұсынылады:

- емтихан жұмысы аталған өлшемдер бойынша бастапқы балдарды қосу және оларды бағалаудың бес балдық жүйесіне ауыстыру жолымен бағаланады;
- әдеби тақырыпқа және еркін тақырыпқа жазылған эссе төменде келтірілген кестеде көрсетілген өлшемдер бойынша бағаланады.

Емтихан жұмысының нәтижесін шығаратын балдар төмендегі ережелерге негізделіп анықталады:

- егер екі емтихан алушының қойған балдары сәйкес келсе, онда бұл балдар қорытынды балл болып табылады;
- егер екі емтихан алушының қойған балдарында болмашы айырмашылық анықталса, онда қорытынды балл сандары дөңгелектеу ережелеріне сәйкес дөңгелектеумен екі емтихан алушының орташа арифметикалық балдары ретінде анықталады;
- егер екі емтихан алушы қойған балдарда маңызды айырмашылық анықталса, онда қосымша (үшінші) тексеру тағайындалады.

Екі емтихан алушы қойған балдардағы маңызды айырмашылық – 8 және одан көп балдардағы айырмашылық болып табылады.

Эссе мазмұны төмендегі кестеде көрсетілген өлшемдер бойынша бағаланады.

Эссе бағаланатын өлшемдердің арасында бірінші өлшем (эссе тақырыбын ашу тереңдігі және пікірлердің сенімділігі) негізгі болып табылады. Егер бірінші өлшем бойынша эссе 0 ұпайға бағаланса, онда тапсырма орындалмаған болып саналады және басқа өлшемдер бойынша бағаланбайды.

Эссенің мазмұнын бағалау өлшемдері

Бағалау өлшемдері	балдары
Эссе тақырыбын ашу тереңдігі және пікірлердің сенімділігі	
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбын ашады, өз көзқарасын тұжырымдайды, өз тезистерін сенімді дәлелдейді	4
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбын ашады, өз көзқарасын тұжырымдайды, бірақ тезистер жеткіліксіз сенімді негіздемейді	2
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбын үстірт ашады және/немесе өз тезистерін негіздемейді	1
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбын ашпайды	0
Емтихан тапсырушының эссе тақырыбы бойынша өз пікірін дәйектеуі	
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбына сәйкес келетін мәселе бойынша өз пікірін білдірді және осы пікірді растау үшін кем дегенде екі дәйек келтірді	3
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбына сәйкес келетін мәселе бойынша өз пікірін білдірді және осы пікірді растау үшін тек бір ғана дәйек келтіреді	2
Емтихан тапсырушы эссе тақырыбына сәйкес келетін мәселе бойынша өз пікірін білдірді, бірақ дәйектер келтірген жоқ, немесе емтихан тапсырушының пікірі жұмыста көрсетілген жоқ, немесе емтихан тапсырушы өз пікірін эссе тақырыбына сәйкес келмейтін мәселе бойынша білдірді	1
Эссенің композициялық тұтастығы және логикалық жүйелілігі	
Эссе композициялық тұтастығымен сипатталады, пікірлердің бөліктері логикалық байланысты, ой біртіндеп дамиды, дәлелденбеген қайталаулар және логикалық жүйеліліктің бұзылулары жоқ	3
Эссенің бөліктері бір - бірімен логикалық байланысты, бірақ композициялық тұтастықтың бұзылуы орын алған: ой қайталанады, және/немесе баяндау жүйелілігі бұзылған (оның ішінде пікірдің ішкі ой бөліктерінде), және/немесе эссе тақырыбынан ауытқу бар	1
Эсседе композициялық ой бақыланбайды, және/немесе баяндау жүйелілігінде өрескел қателер жіберілген, және/немесе эссенің бөліктерінің арасында және бөліктерінің ішінде байланыс жоқ	0
Жазылған эссе үшін балдардың ең жоғары саны	10

Сауаттылығы және сөзінің нақты дәлдігі төмендегі кестеде көрсетілген өлшемдермен бағаланады

Сауаттылығы және сөзінің нақты дәлдігін бағалау өлшемдері

Емтихан тапсырушының сауаттылығын және сөздерінің нақты дәлдігін бағалау өлшемдері	Балдары
Орфографиялық нормаларды сақтау	
Орфографиялық қателер жоқ немесе бір қате жіберілді	3
Бір-екі қате жіберілді	2
Үш-бес қате жіберілді	1
Бестен көп қате жіберілді	0
Пунктуациялық нормаларды сақтау	
Пунктуациялық қателер жоқ немесе бір қате жіберілді	3
Екі-үш қате жіберілді	2
Төрт-бес қате жіберілді	1
Бестен көп қате жіберілді	0
Грамматикалық нормаларды сақтау	
Грамматикалық қателер жоқ немесе бір қате жіберілді	2
Екі-үш қате жіберілді	1
Төрттен көп қате жіберілді	0
Сөйлеу нормаларын сақтау	
Сөйлеу қателері жоқ немесе бір қате жіберілді	2
Екі-үш қате жіберілді	1
Үштен көп қате жіберілді	0
Өлшемдер бойынша эссе балдарының ең жоғары саны	10

Төменде бес балдық жүйе бойынша эссені бағалаудың қайта санау шкаласы келтірілген

Эссені бес балдық жүйе бойынша бағалау шкаласы

Бағалудың бес балдық жүйесі бойынша баға	«2»	«3»	«4»	«5»
Мазмұны	0–3	4–6	7–8	9–10
Сауаттылығы	0-3	4-6	7-8	9-10

Ана тілінен емтихан материалдарының үлгілері ұсынылады (жазбаша нысан):

1. Бай-сұлтандардың образдары М.Әуезовтің «Абай жолы» романының атауымен қандай өзара қатынаста болады?
2. Мағжан Жұмабаев өлеңдеріндегі махаббат лирикасы.
3. Мен қазақ қыздарына қайран қалам (Ғ. Мүсіреповтің «Ұлпан» романы бойынша)
4. Туыстарға көңіл бөлу маңыздылығы жөнінде толғану.
5. Өзіндік дарынға қалай қарау қажет?

«Алгебра және анализ бастамалары» пәні

Кез келген жазбаша емтиханды өткізу барысында басты назар оқыту бағытына, емтихан тапсырмаларының мазмұнына, жазбаша жұмысты рәсімдеуге және бағалауға аударылуы керек.

Алгебра және анализ бастамалары бойынша емтихан тапсырмаларының мазмұны туралы

I. Жалпы білім беретін мектептердің 10-11-сыныптарында оқыту бағыттар бойынша жүргізіледі, сонымен қатар жекелеген мектептерде (сыныптарда) математика пәні тереңдетіліп оқытылады. Сондықтан емтихан тапсырмалары оқыту бағыттарына (қоғамдық-гуманитарлық бағыт, жаратылыстану-математика бағыты, математиканы тереңдетіп оқыту) сәйкес құрастырылуы тиіс.

II. Емтихан тапсырмаларының мазмұны оқыту бағытына сәйкес «Алгебра және анализ бастамалары» пәні оқу бағдарламасының барлық тарауларын қамтуы тиіс.

«Алгебра және анализ бастамалары» пәні бойынша
оқу бағдарламасының тараулары

Қоғамдық-гуманитарлық бағыт	Жаратылыстану-математика бағыты	Математиканы тереңдетіп оқыту
10-сынып		

Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция, оның қасиеттері және графигі
Тригонометриялық функциялар	Тригонометриялық функциялар	Тригонометриялық функциялар
Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер	Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер	Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер
Туынды	Туынды	Туынды
Туындыны қолдану	Туындыны қолдану	Туындыны қолдану
11-сынып		
Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және интеграл
Дәреже және түбір. Дәрежелік функция	Дәреже және түбір. Дәрежелік функция	Дәреже және түбір. Дәрежелік функция
Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар	Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар	Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар
Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер
	Теңдеулер және теңсіздіктер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйелері	Теңдеулер және теңсіздіктер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйелері

III. Көрсетілген тарауларды ескере отырып, емтихан жұмыстарының тапсырмаларын «Есептеулер», «Өрнектерді тепе-тең түрлендіру», «Теңдеулер мен олардың жүйелері», «Теңсіздіктер мен олардың жүйелері», «Функция және оның графигі», «Мәтінді есептер» бөлімдері бойынша құрастыру ұсынылады. Мәтіндік есептерде жазық фигураның ауданы және дене көлемін табу, ең үлкен немесе ең кіші мәнді табу есептерін және т.б. құрайды. Барлық тапсырмалар А, В, С, деңгейлеріне бөлінеді:

- А деңгейінің тапсырмаларын орындау үшін оқушыларда күрделі емес есептеулер мен түрлендірулерді, теңдеулер мен теңсіздіктерді шешудің стандарт тәсілдерін меңгеру бойынша базалық білімдері мен дағдылары болуы тиіс;

- В деңгейі – күрделілігі орташа деңгейдегі тапсырмалар;

- С деңгейі тапсырмаларын орындау үшін оқушыларда оқу бағдарламасымен бекітілген көлемде терең теориялық білімі болуы тиіс.

Оқыту бағытын ескере отырып, бақылау жұмысындағы емтихан тапсырмаларын келесідей бөлуді ұсынамыз:

1) қоғамдық-гуманитарлық бағыты үшін үш тапсырма - А деңгейі, екі тапсырма - В деңгейі, барлығы 5 тапсырма (3А + 2В);

2) жаратылыстану-математика бағыты үшін үш тапсырма - А деңгейі, екі тапсырма - В деңгейі, бір тапсырма - С деңгейі, барлығы 6 тапсырма (3А + 2В + С);

3) математика пәнін тереңдетіп оқытатын мектептер (сыныптар) үшін әр деңгейден екі тапсырмадан, барлығы 6 тапсырма (2А + 2В + 2С).

Алгебра және анализ бастамалары бойынша емтихан жұмысын бағалау

Математика пәнінен бағаны қою кезінде маңызды және маңызды емес қателерді атауға болады (кесте)

Қате түрлері

Маңызды	Маңызды емес
Оқушылардың формулаларды, ережелерді, негізгі қайыптарды, теоремаларды білмейтінін және қолдана алмайтынын көрсететін қателер	Анықтамаларды, теоремаларды, теориялық материалды беруде дәлділіктің болмауы
Оқулықта қарастырылған есептерді шығару тәсілдерін білмеуі	Графиктерді салуда дәлділіктің болмауы
Функция графиктерін салу мен оқуды білмеуі	Тиімсіз шешімді қолдануы
Логикалық қателер	Түсініктемелің, шешуді негіздемеуінің жеткіліксіз болуы немесе болмауы
Түбірдің жоғалуы немесе жауабында бөгде түбірдің болуы	Жазуларда, сызбалар мен графиктерді салуда ұқыптылықтың болмауы
	Жауапта қысқартылатын бөлшектің, бөлімінде иррационал өрнектің жазылуы

Емтихан жұмысын бағалау кезінде маңызды және маңызды емес қателердің сипаттамасына көңіл бөлінуі керек. Маңызды және маңызды емес қателерді ажырата білу өте маңызды. Көрнекті емес жағдайларды міндетті түрде негіздеу қажет. Мысалы, теңдеудің екі жағын квадраттауды түсіндіру, квадрат теңдеудің жалпы формулаларын, тригонометрия формулаларын және т.б. жазу қажет емес. Бірақ бөгде түбірдің болуын, түбірлердің болмауын, жазық фигураның ауданын және дененің көлемін табуды суретте қосымша сызықтарды жүргізуді және т.б. міндетті түрде негіздеп көрсету қажет.

Алгебра және анализ бастамалары бойынша емтихан жұмысын бағалауға келесі ұсыныстар беріледі.

Жазба емтихан жұмысын бағалау

«5»	«4»	«3»	«2»
Жұмыс толығымен орындалған: 5 (ҚГБ), 6(ЖМБ, тереңдетіп оқыту) тапсырма	Жұмыста 4 (ҚГБ), 4 немесе 6 (ЖМБ, тереңдетіп оқыту) тапсырма дұрыс орындалған (деңгейіне байланысты емес)	Жұмыста 3 тапсырма дұрыс орындалған (деңгейіне байланысты емес)	Тапсырмалардың жартысынан көбі орындалмаған
Жұмыста математикалық қателер жоқ	Бір қате немесе түрлендірулер мен есептеулерде, суреттер мен графиктерде екі-үш кемшіліктер жіберілген	Екі-үш қате немесе түрлендірулер мен есептеулерде, суреттер мен графиктерде үш-төрт кемшіліктер жіберілген, бірақ оқушы міндетті білім мен білікті меңгерген	Білім алушының тақырып бойынша міндетті білім мен біліктігін меңгермегенін көрсететін үштен артық қате жіберілген
Материал мазмұнының логикалығы және толықтығы	Материалды беруде кейбір дәлелсіздіктер жіберілген.	Материалды беруде логикалық тұрғыдан қателер жіберілген, материал толығымен	Материалды беруде логика сақталмаған

		ашылмаған	
--	--	-----------	--

Алгебра және анализ бастамаларының жазба жұмысын рәсімдеу

Емтихан жұмысын рәсімдеуде емтихан тапсырмаларын орындау барысында келесі талаптар сақталуы тиіс:

- есептің шығарылуының дұрыстығы;
- есептің шығарылуының негізделуі;
- есептің шығарылуының толықтығы;
- есептің шығарылуының тиімділігі;
- емле ережесінің сақталуы.

Суреттер, кестелер, графиктер және т.б. қарындашпен салынады.

Қазақстан тарихы пәнінен ауызша емтихан билеттер арқылы жүргізіледі. Билет саны – 25. Әр билет 3 сұрақтан тұрады, оның ішінде 2 сұрақ Ежелгі Қазақстан тарихынан бастап бүгінгі күнге дейінгі негізгі тарихи оқиғалар мен кезеңдердің теориялық материалдарынан тұрады.

Емтихан билеттерінің құрылымы мен мазмұнын қарастырамыз:

1-сұрақ ежелгі және орта ғасырдағы Қазақстан тарихы материалдарын;

2-сұрақ жаңа және қазіргі замандағы Қазақстан тарихы курсы;

3-сұрақ практикалық сипаттағы тапсырмаларды (тарихи карталар, термин сөздермен жұмыстар, тұлғаларға тарихи сипаттама т.б.) қамтиды.

Емтихан билеттерінің құрылымы мен мазмұны

	Сұрақтар саны	Сұрақ бойынша ең жоғарғы балл	Жауап түрі
1 сұрақ Ежелгі немесе ортағасырлардағы Қазақстан тарихынан	1	10	Ауызша
2 сұрақ Жаңа немесе қазіргі замандағы Қазақстан тарихынан	1	10	Ауызша
3 сұрақ Практикалық сипаттағы тапсырмалар	1	10	Ауызша, жазбаша
Барлығы	3	30	

Әрқайсысы ең жоғары 10 балмен бағаланатын 1 және 2 сұрақтарды бағалауға қойылатын талаптар:

- базалық деңгейдегі жауапқа 1-6 балл;
- жоғары деңгейдегі жауапқа 7-10 балл.

Базалық деңгей:

- Қазақстан тарихындағы негізгі фактілерді, құбылыстар мен процестерді әлемдік тарихтың құрамдас бөлігі ретінде қарастыра білуі, тарихи оқиғаларды уақыт шеңберімен баяндай алуы.

Жоғары деңгей:

- тарихи білімдерін теориялық, фактологиялық, хронологиялық, картографиялық қосымша деректер арқылы және тарихи тұлғаның қоғамдық саяси қызметі мен ұлт тарихында алатын орнын салыстырмалы талдауы негізінде себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, жағдаяттарды талдау;

- жинақтау, бағалау негізінде ой қорытынды жасау.

Тарихи карталармен; тірек-сызбалармен; хронологиялық тізбектермен; тарихи тұлғаларды сипаттау; иллюстративтік материалдарды талдау жұмыстарын жүргізу кезінде билеттің 3-ші сұрағын ең жоғары 10 ұпаймен бағалауға қойылатын мынадай талаптар ұсынылады.

Осыған сәйкес бағалау өлшемдері:

- Қазақстан тарихындағы негізгі фактілерді, құбылыстар мен үдерістерді тарихи карта арқылы көрсету;
- тарихи фактілерді, құбылыстар мен үдерістерді тірек-сызбаларға түсіру, хронологиялық тізбек құру;
- тарихи тұлғаның қоғамдық саяси қызметі мен ұлт тарихында алатын орын бағамдау;
- иллюстративті материалдар арқылы оқиға желісін баяндау.

Бағалау өлшемдері

№	Өлшемдер	Балдары
1	Жалпы білім деңгейі	1
2	Нақты проблеманы білу және тарихи дереккөздерін пайдалану	5
3	Логикалық және талдамалық ойлау, құрастыруы және баяндау стилі	2
4	Тарихи материалды ашу жөніндегі дағдылар	1
5	Сындарлы қорытынды жасау және ой қорыту қабілеті	1

Ескерту: Билеттің әрбір 3 сұрағына жауап 10 (он) балмен бағаланады. Жалпы алғанда, 3 сұрақтың ең жоғары жиынтық балы 30 балды құрайды.

Сұрақтарға жауап беру барысында жинақтаған балды бес баллдық бағалау жүйесіне ауыстыру өлшемі.

Есептеу шкаласы

Бағалудың бес баллдық жүйесі бойынша баға	«2»	«3»	«4»	«5»
Жалпы бал	0-4	5-16	17-24	25-30

Емтихан жұмысының ұзақтығы сыныптағы оқушы санына (параллелдердегі) байланысты. Мектеп бітірушіге емтихан билетін алғаннан кейін 20 минут уақыт дайындыққа беріледі.

Емтиханда заманауи техникалық құралдар мен құрылғыларды қолдануға тыйым салынады. Барлық қосымша қажетті материалдарды (карталар, сызбалар, кестелер және т.б.) мұғалім дайындайды.

Қорытынды

Орта білім берудің мазмұнындағы сапалы өзгерістер бағалау жүйесіндегі өзгерістерге алып келеді.

Білім мазмұнының ажырамас бөлігі білім алушылардың оқу жетістіктерін объективті және сенімді бағалау болып табылады.

Барлық кезеңдерде білім мен білікті тексерудің әртүрлі тәсілдері болды. Тарихи даму процесінде бағаны қою формалары, амал-тәсілдері, бақылау-өлшеу іс-шараларын өткізудің жиілігі және олардың мазмұны, білім алушыларға ықпал ету шаралары, уәждемелік элементтері мен көптеген басқа факторлары өзгерді.

Бағалаудың критериалды-бағдарланған тәсілін және дихотомикалық жүйесін пайдалану жаңа білім стандарттарына көшу жағдайында білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың объективті және сенімді деңгейін ерекше арттырады.

Бағалаудың тиімді мазмұны, ұйымдастырушылық негізі мен аталған технологияның моделі Қазақстанның бірқатар мектептеріне (НЗМ, Мирас және т.б.) енгізілу нәтижесімен расталады, бұл критериалды бағалау нәтижесінің сандық және сапалық параметрлерін анықтауға мүмкіндік берді.

Осыған сәйкес, жаңа бағалау жүйесінің рәсіміне тұлғалықты емес, іскерлік бағдарды жатқызуға болады, яғни әрекет процесінің бағасы бағалау нәтижелерінен басым болуға міндетті.

Ынталандыру мен көтермелеуді білім алушылардың оқу әрекетінің амалдарын, өзіне адамгершілік қасиеттердің үздіктерін қалыптастыру тәсілдерін, атап айтқанда, өз алдына қойған міндеттерге қол жеткізудегі талпынушылық, қажырлылық, ұйымдастырушылық қабілеттерін табысты меңгеруге бағытталған.

Бағалау рәсімін ұйымдастыру кезінде өзінің адамгершілік қасиеттерін арттыру мен қолдауда кез келген білім алушының өзін-өзі сыйлауы, өзін-өзі танытуы сынды маңызды қажеттіліктерінің бар екенін ұмытпауымыз керек. Ол осы білім алудағы, сыныптастары және мұғалімдерімен қарым-қатынастағы қажеттіліктерін қанағаттандыра ма, әлде жоқ па, ол білім беру қызметіне деген түбегейлі қарым-қатынасқа байланысты.

Аталған әдістемелік ұсынымдамада «Ана тілі және әдебиет», «Алгебра және анализ бастамалары», «Қазақстан тарихы» пәндері бойынша емтихан материалдары жөнінде түсініктеме беріледі. Әдістемелік ұсынымдамада емтихан материалдарының мазмұнын іріктеу тәсілдеріне шолу жасалады, емтихан үлгілері мен тапсырмалардың түрлері баяндалады, емтиханды ұйымдастыру және дайындау жөніндегі талаптар қалыптастырылған, емтиханға қатысушылардың емтихан жұмыстарын бағалау бойынша ұсынымдама беріледі, тапсырмалар үлгілері келтірілген.

Мазмұны

Кіріспе.....	3
1 Мектеп бітірушілердің қорытынды аттесттауын ұйымдастыру.....	4
2 Мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттаудың мазмұнына қойылатын талаптар, бағалау өлшемдері.....	9
Қорытынды.....	21

**МЕКТЕП БІТІРУШІЛЕРДІҢ ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУЫН
ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ДАЙЫНДАУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАМА**

Басуға 20.12.2016 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.

Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.

Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 2,8.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Орынбор көшесі 4, «Алтын Орда» БО, 16-қабат

Введение

В рамках интеграции Казахстана в мировое образовательное пространство, развития конкурентоспособности отечественного образования требуется кардинальное обновление школьного образования, ориентированного на переход от концепции «образование на всю жизнь» к пониманию необходимости «обучения в течение всей жизни».

Обновление содержания образования – это пересмотр структуры и содержания программ, методов обучения. Результатами внедрения должно стать создание образовательной среды, благоприятной для развития личности.

Обновление содержания образования позволит повысить не только качество образования в стране, но и обеспечит вхождение Казахстана в число 30-ти наиболее конкурентоспособных стран мира, и в этом заключается национальный аспект процесса обновления содержания образования.

Новый стандарт основан на компетентностном подходе: от ожидаемых результатов, а не от определенного объема материала, подлежащего обязательному усвоению, как это было в традиционной школе.

Прежде всего, это означает изменение восприятия ученика, переход от авторитарности в преподавании, который, к сожалению, пока превалирует в современной школе, к сотрудничеству. Цели обучения становятся общими для ученика и учителя.

В рамках обновления содержания образования меняется и формат итоговой аттестации. Государственный выпускной экзамен – одна из форм итоговой аттестации обучающихся в организациях среднего образования, являющаяся необходимым условием для получения ими документа государственного образца, свидетельствующего об окончании курса среднего образования. Экзамен будет проводиться в школах.

Единое национальное тестирование – одна из форм отборочных экзаменов для поступления в высшие учебные заведения. Тестирование будет проводиться на базе вузов.

Экзаменационные материалы основываются на действующих учебных программах для 10-11 классов общественно-гуманитарного и естественно-математического направлений, утвержденных приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 3 апреля 2013 года № 115 с изменениями и дополнениями согласно приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 июня 2015 года № 393. Формирование базы тестовых заданий для выпускного экзамена и ЕНТ будет осуществляться по материалам учебников, утвержденных приказами Министра образования и науки РК в 2016 году (от 8 января 2016 года № 13; от 6 апреля 2016 года № 251).

1. Организация итоговой аттестации выпускников школ

Государственной программой развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы определено, что «в целях совершенствования действующего формата ЕНТ будут предусмотрены разделение процедуры ЕНТ на итоговую аттестацию в школе и вступительные экзамены в вуз, а также расширение использования тестов, ориентированных на определение способностей к дальнейшему обучению, уровня логического мышления, владение английским языком, а также базовых компетенций (функциональная грамотность).

Таким образом, с 2016-2017 учебного года для выпускников школ вводится новый формат Единого национального тестирования (далее – ЕНТ), является вступительным экзаменом в высшие учебные заведения.

Итоговая аттестация – это государственные выпускные экзамены для обучающихся 11(12) классов, проводимые в организациях среднего образования.

Закон Республики Казахстан «Об образовании» определяет итоговую аттестацию обучающихся следующим образом: это «процедура, проводимая с целью определения степени освоения ими объема учебных дисциплин, предусмотренных государственным общеобязательным стандартом соответствующего уровня образования».

Согласно Типовым правилам проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования (16.11.2016 г.) (далее – Типовые правила) обучающиеся 11(12) класса, освоившие общеобразовательные учебные программы общего среднего образования, сдают итоговую аттестацию в виде пяти экзаменов, один из которых – по выбору.

Итоговая аттестация для обучающихся 11(12) класса проводится в следующих формах:

- 1) письменного экзамена по родному языку и литературе (язык обучения) в форме эссе;
- 2) письменного экзамена по алгебре и началам анализа;
- 3) устного экзамена по истории Казахстана;
- 4) тестирования по казахскому языку в школах с русским, узбекским, уйгурским и таджикским языками обучения и тестирования по русскому языку в школах с казахским языком обучения;
- 5) тестирования по предметам по выбору (физика, химия, биология, география, геометрия, всемирная история, литература, иностранный язык (английский, французский, немецкий), информатика).

В музыкальных, художественных школах, а также в школах искусств допускается проведение дополнительного экзамена творческого характера.

Формы проведения экзаменов

Письменный экзамен *по родному языку и литературе* (язык обучения школы) проводится в форме эссе. На экзамен отводится 3 астрономических часа.

На выбор выпускников будут предложены 10 тем; конверты с темами эссе вскрываются за 15 минут до начала экзамена; объем эссе – 250-300 слов. Темы для эссе будут определяться Министерством образования и науки РК. Они публикуются в открытой печати в срок не позднее 10 марта.

Эссе – прозаическое сочинение небольшого объема и свободной композиции, выражающее индивидуальные впечатления и соображения по конкретному поводу или вопросу и заведомо не претендующее на определяющую или исчерпывающую трактовку предмета. В эссе не может быть анализа широкого круга проблем. Оно предполагает новое, субъективно окрашенное слово о чем-либо, такое произведение может иметь философский, историко-биографический, публицистический, литературно-критический, научно-популярный или чисто беллетристический характер. Цель эссе состоит в развитии таких навыков, как самостоятельное творческое мышление и письменное изложение собственных мыслей. В содержании эссе оцениваются в первую очередь умение четко и грамотно формулировать мысли, структурировать информацию, использовать основные понятия, выделять причинно-следственные связи, иллюстрировать опыт соответствующими примерами, аргументировать свои выводы.

Структура эссе определяется предъявляемыми к нему требованиями:

- мысли автора эссе по проблеме излагаются в форме кратких тезисов;
- мысль должна быть подкреплена доказательствами, поэтому за тезисом следуют аргументы.

Аргументы – это факты, явления общественной жизни, события, жизненные ситуации и жизненный опыт, научные доказательства, ссылки на мнение ученых и др. Предпочтительнее приводить два аргумента в пользу каждого тезиса, так как один аргумент кажется неубедительным, три аргумента могут «перегрузить» изложение, выполненное в жанре, ориентированном на краткость и образность.

Таким образом, эссе приобретает кольцевую структуру (количество тезисов и аргументов зависит от темы, избранного плана, логики развития мысли):

- вступление
- тезис, аргументы
- тезис, аргументы
- заключение.

При этом вступление и заключение должны фокусировать внимание на проблеме (во вступлении она ставится, в заключении резюмируется мнение автора). Очень важно, чтобы обучающиеся осознали, что языку эссе присущи эмоциональность, экспрессивность, художественность. В то же время

необходимо избегать употребления в эссе сленга, шаблонных фраз, сокращения слов.

Из формальных правил написания эссе выделяют только одно – наличие заголовка. Внутренняя структура эссе может быть произвольной. Поскольку это малая форма письменной работы, то не требуется обязательного повторения выводов в конце, они могут быть включены в основной текст или в заголовок. Аргументация может предшествовать формулировке проблемы. Формулировка проблемы может совпадать с окончательным выводом.

Следует выделить наиболее типичные ошибки при написании эссе:

- утомительные предисловия;
- недостаточное количество деталей;
- перечисление утверждений без иллюстрации их примерами;
- многословие, т.е. эссе ограничено определенным количеством слов;
- длинные фразы, которые не доказывают правоту автора, короткие предложения при этом часто производят больший эффект. Эффективно, когда в эссе длинные фразы чередуются с короткими;
- использование научных терминов, слов из энциклопедий, которое перегружает эссе и отвлекает внимание читателя, приуменьшая его значение.

Письменный экзамен по *алгебре и началам анализа* состоит из 5 заданий для общественно-гуманитарного направления и 6 заданий для естественно-математического направления и школ (классов) с углубленным изучением математики.

Задания направлены на выявление степени усвоения теоретического материала, понятий и приемов, умения решать задачи, уровня функциональной грамотности. На экзамен отводится 5 астрономических часов.

Эссе в 11(12) классе оценивается двумя оценками, письменная экзаменационная работа по алгебре и началам анализа – одной.

Устный экзамен *по истории Казахстана* проводится по экзаменационным билетам. Количество составляемых билетов – 25; в каждом билете будет 3 вопроса, из них два вопроса по теории материала по всем основным разделам и темам курса истории Казахстана с древности до нашего времени, третий вопрос – задание практического характера (работа с исторической картой, терминологией, характеристика исторической личности).

На устном экзамене для подготовки ответа обучающемуся предоставляется не менее 20 минут. Если обучающийся не ответил на вопросы по билету, Комиссия разрешает ему взять второй билет (оценка в данном случае снижается на 1 балл).

На тестирование *по казахскому языку* в школах с неказахским языком обучения или тестирование *по русскому языку* в школах с нерусским языком отводится 80 минут. Тест состоит из 40 вопросов, разделенных на три блока:

- лексико-грамматический блок – 20 тестовых заданий с выбором одного правильного ответа;
- блок «Аудирование» включает 2 текста по 200-250 слов, 10 тестовых заданий, которые имеют несколько правильных ответов;

– блок «Чтение» состоит из 2 текстов по 200-250 слов, 10 тестовых заданий.

Выпускник может максимально набрать 60 баллов: за 20 тестовых заданий с выбором одного правильного ответа 20 баллов, 20 заданий с двумя и более правильными ответами максимально оцениваются в 40 баллов.

Тестирование по предметам на выбор. На выбор выпускника предлагаются следующие предметы: Физика, Химия, Биология, География, Геометрия, Всемирная история, Литература, Иностранный язык (английский, французский, немецкий), Информатика.

Тестирование по предметам по выбору (кроме предметов «Иностранный язык» и «Информатика») содержит 40 тестовых заданий, которые будут максимально оценены в 60 баллов, так как двадцать тестовых заданий будут с выбором одного правильного ответа (это 20 баллов) и двадцать заданий – с двумя и более правильными ответами, которые будут максимально оценены в 40 баллов. На тестирование по предметам на выбор *Биология, География, Всемирная история, Литература* отводится 80 минут. На тестирование по предметам на выбор *Физика, Химия, Геометрия* отводится 3 академических часа (так как тестовые вопросы предполагают решение задач и построение чертежей).

Иностранный язык состоит из трех блоков: лексико-грамматический (20 вопросов с одним возможным ответом), блок «Аудирование» (10 вопросов на основании одного текста объемом 200-250 слов), блок «Чтение» (1 текст, 200-250 слов, 10 тестов по тексту). На тестирование по иностранному языку отводится 80 минут.

По предмету «Информатика» экзамен будет состоять из тестирования и практических заданий. Этот предмет сдается по следующему принципу:

1. 20 тестовых заданий, в которых только один правильный вариант ответа;
2. 7 практических заданий.

На экзамен по информатике отводится 80 минут.

Тестирование проводится в пределах учебных предметов по тестовым заданиям, разработанными Республиканским государственным казенным предприятием «Национальный центр тестирования» (далее – НЦТ) в соответствии с ГОСО. НЦТ составляет базу заданий, доставляет данный материал в органы образования.

В случае несогласия с оценкой, выставленной за экзамен, обучающийся имеет возможность обратиться до 13 часов следующего дня после объявления экзаменационной оценки в Экзаменационную комиссию по итоговой аттестации обучающихся (далее – Комиссия), созданную при районных, городских отделах образования и областных управлениях образования.

Типовыми правилами предусмотрено освобождение обучающихся от итоговой аттестации в следующих случаях:

- по состоянию здоровья;
- инвалиды I-II группы, инвалиды детства, дети-инвалиды;

- участники летних учебно-тренировочных сборов, кандидаты в сборную команду Республики Казахстан для участия в международных олимпиадах (соревнованиях).

Досрочная итоговая аттестация выпускников 11 (12) классов допускается в случае выезда обучающихся за границу для поступления на учебу либо на постоянное место жительства и проводится в форме итоговых экзаменов или государственных выпускных экзаменов не ранее, чем за 2 месяца до окончания учебного года.

Выпускникам 11 (12) классов, выезжавшим на учебу за рубеж по линии международного обмена школьниками и окончившим там образовательные учреждения, необходимо пройти итоговую аттестацию за 11-й класс в организациях образования Республики Казахстан. С учетом отметок по предметам, изучавшимся за рубежом, годовых и итоговых оценок, полученных в предыдущих классах в организациях образования, и после прохождения итоговой аттестации им выдается аттестат об общем среднем образовании.

Финалисты программ международного обмена школьников числятся в контингенте общеобразовательных школ, в которых они обучались до выезда по линии международного обмена школьников, на период их полного курса обучения.

Для детей с особыми образовательными потребностями (далее –ООП), обучающихся в специальных классов общеобразовательных школ вопрос о необходимости проведения итоговой аттестации в специальных коррекционных учреждениях решается районным, городским отделом образования или управлением образования в соответствии с медицинским диагнозом обучающихся.

Экзаменационные материалы итоговой аттестации в специальных коррекционных учреждениях разрабатываются управлениями образования.

Для детей с ООП, которые проходят итоговую аттестацию, предоставляется дополнительное время при сдаче экзамена согласно решению Комиссии по итоговой аттестации обучающихся в соответствии с рекомендациями школы.

Претенденты на знак «Алтын белгі» будут сдавать итоговую аттестацию в своих школах. Выпускникам 11 (12) класса, показавшим примерное поведение и имеющим годовые и итоговые оценки «5» по всем предметам в период учебы с 5 по 11 (12) классы и прошедшим итоговую аттестацию по завершении общего среднего образования на оценку «5», выдается аттестат об общем среднем образовании «Алтын белгі» в соответствии с формой, утвержденной приказом № 39, и знак «Алтын белгі».

До 30 марта 2017 года приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан «О завершении 2016-2017 учебного года» будут установлены сроки итоговой аттестации.

Все материалы итоговой аттестации составляются и доставляются Национальным центром тестирования до управлений образования, далее управлениями образования до школ.

Оценивание письменных и устных экзаменов, а также листы ответов тестирования будут проверяться в школе Комиссией по предмету на основании предоставленных им кодов правильных ответов. Материалы итоговой аттестации (листы ответов, книжка вопросник и т.д.) хранятся в школе в течение 3-х лет.

2. Требования к содержанию итоговой аттестации выпускников школ, критерии оценивания

Экзаменационные материалы к государственным выпускным экзаменам по предметам «Родной язык и литература» (язык обучения), «Алгебра и начала анализа» и «История Казахстана» разрабатываются Национальным центром тестирования МОН РК.

Государственный экзамен по родному языку и литературе (язык обучения) представлен в форме эссе, включающий десять тем разной проблематики, сгруппированных в соответствии с определенной структурой: пять литературных тем, пять тем являются свободными.

В случае выбора литературной темы эссе рекомендуется опираться на авторскую позицию и формулировать свою точку зрения. Необходимо аргументировать свои тезисы, опираясь на литературные произведения.

В случае выбора свободной темы эссе можно аргументировать свою позицию с опорой как на содержание художественных произведений, так и на свой жизненный опыт (личные впечатления, собственные размышления, знания и др.).

Также прилагаются краткие инструкции для обучающихся.

Структура и содержание экзаменационной работы.

Литературные темы связаны с анализом художественных произведений, изученных в рамках курса «Литература». Они подобраны таким образом, чтобы в экзаменационном материале были представлены произведения двух литературных эпох: литературы XIX в. и XX в. При этом разнообразно представлены литературные роды и жанры художественных произведений.

Темы эссе, связанные с поэзией, должны раскрываться выпускником на примере не менее двух стихотворений. Темы эссе, связанные с произведениями малой эпической формы, раскрываются на примере одного-двух произведений (их количество может быть увеличено по усмотрению выпускника).

Свободные темы предполагают написание эссе по философской или этико-нравственной проблематике. При написании эссе-рассуждения на одну из этих тем выпускником могут быть приведены аргументы с опорой как на содержание художественных произведений, так и на жизненный опыт обучающегося (личные впечатления, собственные размышления на тему и т.п.).

Темы эссе, сформулированные в форме цитаты, представляющей собой

высказывание одного из представителей культуры, нацеливают на свободное рассуждение, которое может содержать как аргументы, подтверждающие справедливость суждения, так и контраргументы, доказывающие право на существование иной точки зрения.

Необходимо выбрать только одну из предложенных тем, а затем написать эссе на эту тему в объеме 250-300 слов. Необходимо тщательно продумать композицию эссе.

Эссе необходимо писать четко и разборчиво, с соблюдением норм речи.

Участникам экзамена разрешается пользоваться орфографическими и толковыми словарями, сборниками афоризмов.

Продолжительность экзаменационной работы.

На выполнение экзаменационной работы по родному языку и литературе отводится 3 астрономических часа. В продолжительность выполнения экзаменационной работы по учебным предметам не включается время, выделенное на подготовительные мероприятия (инструктаж обучающихся, выдачу экзаменационных материалов, заполнение экзаменационных работ).

Оценивание результатов экзамена по русскому языку (письменная форма).

Для оценки экзаменационной работы используется комплекс критериев оценивания, соответствующий определенному типу заданий: эссе на литературную тему, эссе на свободную тему.

При проверке эссе оценивается уровень сформированности следующих умений:

- создавать текст в соответствии с заданной темой;
- логично излагать мысли, выстраивая тезисно-доказательную часть эссе-рассуждения;
- подбирать убедительные аргументы, создавая аргументированное высказывание; выявлять отношение автора к поставленным проблемам, сопоставлять свою позицию с другой точкой зрения;
- осуществлять выбор языковых средств в соответствии с родом, жанром и темой эссе; оформлять текст в соответствии с нормами литературного языка.

Рекомендованы следующие подходы к оценке экзаменационных работ по языку обучения:

- экзаменационная работа оценивается путем сложения баллов по указанным критериям и их перевода в пятибалльную систему оценивания;
- эссе на литературную тему, эссе на свободную тему оцениваются по критериям, указанным в представленной ниже таблице.

Результирующие баллы за экзаменационную работу определяются, исходя из следующих положений:

- если баллы, выставленные двумя экзаменаторами, совпали, то эти баллы являются окончательными;
- если установлено несущественное расхождение в баллах, выставленных двумя экзаменаторами, то окончательные баллы определяются как среднее арифметическое баллов двух экзаменаторов с округлением в

соответствии с правилами округления чисел;

– если установлено существенное расхождение в баллах, выставленных двумя экзаменаторами, то назначается дополнительная (третья) проверка.

Существенным расхождением в баллах, выставленных двумя экзаменаторами, является расхождение в 8 и более баллов.

Содержание эссе оценивается по критериям, представленным в следующих таблицах.

Среди критериев, по которым оценивается эссе, первый критерий (глубина раскрытия темы эссе и убедительность суждений) является основным. Если по первому критерию эссе оценивается в 0 баллов, задание считается невыполненным и по другим критериям не оценивается.

Критерии оценивания содержания эссе

Критерии оценивания	Баллы
Глубина раскрытия темы эссе и убедительность суждений	
Экзаменуемый раскрывает тему эссе, формулирует свою точку зрения, убедительно обосновывает свои тезисы	4
Экзаменуемый раскрывает тему эссе, формулирует свою точку зрения, но тезисы обосновывает недостаточно убедительно	2
Экзаменуемый раскрывает тему эссе поверхностно и/или не обосновывает свои тезисы	1
Экзаменуемый не раскрывает тему эссе	0
Аргументация экзаменуемым собственного мнения по теме эссе	
Экзаменуемый выразил свое мнение по проблеме, соответствующей теме эссе, и привел не менее двух аргументов в подтверждение этого мнения	3
Экзаменуемый выразил свое мнение по проблеме, соответствующей теме эссе, и привел только один аргумент в подтверждение этого мнения	2
Экзаменуемый выразил свое мнение по проблеме, соответствующей теме эссе, но не привел аргументов, или мнение экзаменуемого вообще не отражено в работе, или экзаменуемый выразил свое мнение по проблеме, не соответствующей теме эссе	1
Композиционная цельность и логичность эссе	
Эссе характеризуется композиционной цельностью, части высказывания логически связаны, мысль последовательно развивается, нет необоснованных повторов и нарушений логической последовательности	3
Части эссе логически связаны между собой, но имеются нарушения композиционной цельности: мысль повторяется, и/или есть нарушения в последовательности изложения (в том числе внутри смысловых частей высказывания), и/или есть отступления от	1

темы эссе	
В эссе не прослеживается композиционного замысла, и/или допущены грубые нарушения в последовательности изложения, и/или нет связи между частями и внутри частей эссе	0
Максимальное количество баллов за эссе на тему	10

Грамотность и фактическая точность речи в эссе оцениваются по критериям, представленным в следующей таблице.

Критерии оценивания грамотности и фактической точности речи

Критерии оценки грамотности и фактической точности речи экзаменуемых	Баллы
Соблюдение орфографических норм	
Орфографических ошибок нет, или допущено не более одной ошибки	3
Допущено одна-две ошибки	2
Допущено три-пять ошибок	1
Допущено более пяти ошибок	0
Соблюдение пунктуационных норм	
Пунктуационных ошибок нет, или допущена одна ошибка	3
Допущено две-три ошибки	2
Допущено четыре-пять ошибок	1
Допущено более пяти ошибок	0
Соблюдение грамматических норм	
Грамматических ошибок нет или допущена одна ошибка	2
Допущено две-три ошибки	1
Допущено более четырех ошибок	0
Соблюдение речевых норм	
Речевых ошибок нет или допущена одна ошибка	2
Допущено две-три ошибки	1
Допущено более трех ошибок	0
Максимальное количество баллов за эссе по критериям	10

Ниже представлены шкалы пересчета баллов за эссе в отметку по пятибалльной системе.

Шкала пересчета балла за эссе в отметку по пятибалльной системе

Отметка по пятибалльной системе оценивания	«2»	«3»	«4»	«5»
Содержание	0-3	4-6	7-8	9-10
Грамотность	0-3	4-6	7-8	9-10

Образцы экзаменационных материалов (письменная форма) приведены по русскому языку и литературе:

1. Как образы помещиков соотносятся с названием поэмы Н.В.Гоголя

«Мертвые души»)?

2. Драма любви в пьесе А.Н. Островского «Гроза».

3. «Кто истинно свободен? Тот, кто не раболепствует собственным страстям и чужим прихотям» (Ф.Н.Глинка).

4. Размышление о важности внимания к ближнему.

5. Как следует относиться к собственному таланту?

Предмет «Алгебра и начала анализа»

При проведении любого письменного экзамена особое внимание должно быть уделено направлению обучения, содержанию экзаменационных заданий, оформлению и оцениванию письменной работы.

О содержании экзаменационных заданий по алгебре и началам анализа

I. Обучение в 10-11 классах общеобразовательных школ проводится по направлениям, кроме этого, отдельные школы (классы) углубленно изучают математику. Соответственно экзаменационные задания должны быть составлены согласно направлению обучения (естественно-математического направление, общественно-гуманитарное направление, углубленное изучение математики).

II. Содержание экзаменационных заданий должно охватить все главы учебной программы для 10-11 классов по алгебре и началам анализа соответственно направлению обучения.

Главы учебной программы по предмету «Алгебра и начала анализа»

Общественно-гуманитарное направление	Естественно-математическое направление	Углубленное изучение математики
10 класс		
Функция, ее свойства и график	Функция, ее свойства и график	Функция, ее свойства и график
Тригонометрические функции	Тригонометрические функции	Тригонометрические функции
Тригонометрические уравнения и неравенства	Тригонометрические уравнения и неравенства	Тригонометрические уравнения и неравенства
Производная	Производная	Производная
Применение производной	Применение производной	Применение производной
11 класс		
Первообразная и интеграл	Первообразная и интеграл	Первообразная и интеграл
Степени и корни. Степенная функция	Степени и корни. Степенная функция	Степени и корни. Степенная функция
Показательная и логарифмическая	Показательная и логарифмическая	Показательная и логарифмическая

функции	функции	функции
Показательные и логарифмические уравнения и неравенства	Показательные и логарифмические уравнения и неравенства	Показательные и логарифмические уравнения и неравенства
	Уравнения и неравенства, системы уравнений и неравенств	Уравнения и неравенства, системы уравнений и неравенств

III. С учетом указанных глав рекомендуется экзаменационные задания контрольной работы составить по разделам «Вычисления», «Тождественные преобразования», «Уравнения и их системы», «Неравенства и их системы», «Функция и ее график», «Текстовые задачи». Текстовые задачи включают задачи на нахождение площади плоских фигур и объема тел, нахождение наибольшего и наименьшего значения и др. Все задания делятся на уровни А, В, С:

– для выполнения заданий уровня А учащиеся должны владеть базовыми знаниями и навыками несложных вычислений и преобразований, стандартными приемами решения из заданий т.д.;

– уровень В – задания среднего уровня сложности;

– для выполнения заданий уровня С учащиеся должны владеть глубокими и прочными теоретическими знаниями в объеме, предусмотренном учебной программой.

Учитывая направление обучения, предлагаем распределение экзаменационных заданий в контрольной работе:

1) для классов общественно-гуманитарного направления предлагается 5 заданий: три задания из уровня А, два – из уровня В (3А + 2В);

2) для классов естественно-математического направления предлагается 6 заданий: три задания из уровня А, два – из уровня В и одно задание уровня С (3А + 2В + С);

3) для школ (классов) с углубленным изучением математики 6 заданий: по два задания из каждого уровня (2А + 2В + 2С).

Оценивание экзаменационной работы по алгебре и началам анализа

При выставлении оценок по математике можно выделить существенные и несущественные ошибки (таблица).

Виды ошибок

Существенные	Несущественные
ошибки, которые показывают незнание учащимися формул, правил, основных свойств, теорем и неумение их применять	неточность формулировок, определений, понятий, теорий, вызванная неполнотой охвата основных признаков определяемого понятия
незнание приемов решения задач, рассматриваемых в учебниках	неточность графика
неумение строить и читать графики функций	нерациональное решение

вычислительные ошибки, если они не являются опiskeй	недостаточность или отсутствие пояснений, обоснований в решениях
логические ошибки	небрежное выполнение записей, чертежей или графиков.
потеря корня или сохранение в ответе постороннего корня	запись ответа в виде сократимой дроби, иррациональность в знаменателе

При оценивании экзаменационных работ учитывается характер существенных и несущественных ошибок. Важно уметь отличать существенные от несущественного при записи выполнении задания. Надо обосновывать все то, что не является очевидным по ходу выполнения задания, и объяснять дополнительные построения, если они производились. Например, нет необходимости пояснять, что обе части уравнения возводятся в квадрат, записывать в общем виде формулы корней квадратного уравнения, тригонометрические тождества и т.д. Однако должны быть обоснованы посторонние корни, отсутствие корней, построение дополнительных линий при выполнении задания на нахождение площади плоской фигуры или объема тела и т.д.

При выставлении оценки за письменную работу по алгебре и началам анализа предлагаются следующие рекомендации.

Оценивание письменной работы

Отметка «5»	Отметка «4»	Отметка «3»	Отметка «2»
Работа выполнена полностью: 5 (ОГН), 6(ЕМН, углубленное изучение) заданий	В работе выполнено правильно 4 (ОГН), 4 или 5 (ЕМН, углубленное изучение) заданий (вне зависимости от уровня сложности)	В работе выполнено правильно не менее 3 заданий (вне зависимости от уровня сложности)	Не выполнено больше половины заданий
В решении нет математических ошибок	Допущена одна ошибка или два-три недочета в преобразованиях и вычислениях, рисунках, чертежах или графиках	Допущены две-три ошибки или три-четыре недочета в выкладках, чертежах или графиках, но учащийся владеет обязательными умениями и	Допущено более трех ошибок, показывающих, что учащийся не владеет обязательными знаниями и умениями по данной теме в полной мере

Логичность и полнота изложения материала	и	Отдельные неточности в изложении материала	в	Отдельные нарушения логики изложения материала, неполнота раскрытия материала	Нарушена логика изложения материала
--	---	--	---	---	-------------------------------------

Оформление экзаменационной работы по алгебре и началам анализа

При оформлении экзаменационной работы необходимо соблюдать следующие требования к решению экзаменационных заданий:

- правильность решения;
- обоснованность решения;
- полнота решения;
- рациональность решения;
- соблюдение правил правописания.

Рисунки, графики, таблицы и пр. выполняются карандашом.

Устный экзамен по истории Казахстана проводится по экзаменационным билетам. Количество составляемых билетов – 25; каждый билет включает 3 вопроса, из них 2 вопроса по теоретическому материалу по всем основным разделам и темам курса «История Казахстана» с древности до нашего времени.

Рассмотрим структуру и содержание экзаменационного билета:

1-й вопрос содержит материал курса истории древнего и средневекового Казахстана.

2-й вопрос – по курсу новой и новейшей истории Казахстана.

3-й вопрос – задания практического характера (работа с исторической картой, терминологией, характеристика исторической личности).

Структура и содержание экзаменационного билета

	Кол-во вопросов	Макс. балл по вопросам	Форма ответов
1-й вопрос по истории древнего или средневекового Казахстана	1	10	Устно
2-й вопрос по новой или новейшей истории Казахстана	1	10	Устно
3-й вопрос практического характера	1	10	Устно, письменно
Итого	3	30	

Требования к оцениванию 1-го и 2-го вопросов, каждый из которых оценивается максимально в 10 баллов:

- базовый уровень ответа – 1-6 баллов;
- повышенный уровень ответа – 7-10 баллов.

Базовый уровень:

– знание основных фактов, процессов и явлений, событий истории Казахстана, периодизации истории Казахстана.

Повышенный уровень:

– умение анализировать, систематизировать, устанавливать причинно-следственные связи событий, характеризовать общественно-политическую ситуацию на основе дополнительных исторических, картографических, хронологических источников;

- обобщать, делать выводы и умозаключения.

Рекомендуются следующие требования к максимальному оцениванию 3-го вопроса билета в 10 баллов при работе с исторической картой, терминологией и при характеристике исторической личности.

При этом критериями оценивания выступают:

- локализация объектов и событий на исторической карте;
- умение отображать исторические факты и события в схемах и составление хронологических таблиц;
- историческая характеристика личности и оценка его роли;
- умение рассказывать об историческом событии, опираясь на иллюстративный материал.

Критерии оценок

№	Критерии	Баллы
1	Общий уровень знаний	1 балл
2	Знание конкретной проблемы и использование исторических источников	5 баллов
3	Логическое и аналитическое мышление, стройность и стиль изложения	2 балла
4	Навыки по раскрытию исторического материала	1 балл
5	Способность к конструктивным выводам и умозаключениям	1 балл

Примечание: Ответы на каждый из 3-х вопросов билета оцениваются в 10 (десять) баллов. В целом максимальный суммарный балл за 3 вопроса составляет 30 баллов.

Шкала пересчета балла за выполнение экзаменационной работы в отметку по пятибалльной шкале представлена ниже.

Шкала пересчета

Отметка по пятибалльной шкале	«2»	«3»	«4»	«5»
Общий балл	0–4	5–16	17–24	25–30

Продолжительность экзамена зависит от количества учащихся в классе (параллели). Выпускнику отводится 20 минут на подготовку ответа по билету.

Использование на экзамене современных технических средств и приспособлений запрещается. Все необходимые дополнительные материалы (карты, схемы, таблицы и т.д.) готовит учитель.

Заключение

Качественные изменения в содержании среднего образования влекут за

собой изменения в системе оценивания.

Неотъемлемой частью содержания образования является объективная и достоверная система оценки учебных достижений обучающихся.

Во все времена существовали самые различные способы проверки знаний и умений. В процессе исторического развития менялись формы, приемы выставления отметок, частотность проведения контрольно-измерительных мероприятий и их содержание, меры воздействия на обучающихся, мотивационные элементы и многие другие факторы.

Использование критериально-ориентированного подхода и дихотомической системы оценивания значительно повышают уровень объективности и достоверности оценки достижения обучающихся в условиях перехода на новые стандарты образования.

Эффективность содержания, организационных основ и модели данной технологии оценивания подтверждена результатами внедрения в ряде школ Казахстана (НИШ, Мирас и др.), что позволило выявить количественные и качественные параметры результативности критериального оценивания.

При этом в процедуре новой системы оценивания должна преобладать деловая ориентация, а не личностная, то есть оценка процесса деятельности обязана превалировать над оценкой результата.

Стимулирование и поощрение надо направить на успешное освоение обучающимися приемов учебной деятельности, способов формирования в себе лучших нравственных качеств – таких, как старательность, настойчивость в достижении поставленной перед собой задачей, организованность.

При организации процедуры оценивания не следует забывать о существовании у любого обучающегося важнейшей потребности в самоуважении, самоутверждении, в поддержании и повышении чувства собственного достоинства. От того, будет ли удовлетворяться эта потребность в учении, общении с одноклассниками и учителями, существенно зависит его принципиальное отношение к образовательной деятельности.

В данных методических рекомендациях даются разъяснения по вопросам экзаменационного материала по предметам «Родной язык и литература», «Алгебра и начала анализа», «История Казахстана». В методических рекомендациях комментируются подходы к отбору содержания экзаменационных материалов, описываются экзаменационные модели и типы заданий, формулируются требования по организации и проведению экзамена, даются рекомендации по оцениванию экзаменационных работ участников экзамена, приводятся образцы заданий.

Содержание

Введение.....	24
1 Организация итоговой аттестации выпускников школ	25
2 Требования к содержанию итоговой аттестации выпускников школ, критерии оценивания	30
Заключение	42

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ОРГАНИЗАЦИИ И
ПОДГОТОВКЕ К ИТОГОВОЙ АТТЕСТАЦИИ ВЫПУСКНИКОВ ШКОЛ**

Подписано в печать 20.12. 2016 г. Формат 60×84 1/16.

Бумага офсетная. Печать офсетная.

Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 2,8.

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
010000, г. Астана, ул. Орынбор, 4, БЦ «Алтын Орда» 16 этаж